

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO (LETO) XXVII. (12)

No. (števil.) 2

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

11. januarja 1968

Ob stoletnici

Baragove smrti

Dne 19. januarja 1866 je umrl v Marquettu v Združenih ameriških državah slovenski misijonar Friderik Baraga kot tamkajšnji prvi škof. Na nagrobniku ima vklesan še drug naslov, ki nam in svetu pomeni še vse več, namreč: „Apostol očipjevskih in otavskih Indijancev.“ Tako je sin slovenskih staršev, rojen v Dobruhi na Dolenjskem, postal apostol ameriških indijancev, ki je cele poganske rodove pripeljal v območje krščanske kulture.

Sin slovenskih staršev. Našli so se ljudje, ki so smatrali Barago, ker je bil doma v Dobruhi graščini, za potomca kranjske nemške rodbine, toda najnovejša odkritja so brezdvomno ugotovila, da je njegov rod trdnio slovenski kmetski rod z ljubljanskega barja izpod žalostne gore, odkoder so se predniki naselili na grad, ki so ga prisluzili s svojim trdim delom. Tako je Baragovo ime priča trdoživosti slovenskega rodu in kmetske zmage nad tujim fevdalstvom.

Baraga nam pomeni tudi zmago božjega klica v človeku, ki je bil usmerjen vse drugam, kakor pa se je potem obrnil. Vemo, da je Baraga doštudiral pravo na dunajski univerzi ter je bil določen za svetne poklice, pa ga je dunajski spovednik Dvořak-Hoffbauer, sedaj že svetnik, pripravil za duhovniški poklic. Bil je že zaročen pa se je odpovedal vsemu: ljubezni in karieri, da je sledil klicu, ki se je žudežno oglašil v njem: duhovništvu.

Baraga nam pomeni tudi kulturnega delavca in pisatelja. Hotel je svoje duhovno bogastvo deliti tudi z ljudstvom in napisal mu je molitvenike, ki so bili dolgo časa najbolj priljubljeni med narodom, predvsem njegova Dušna paša. Sošolec Čopov in prijatelj Slomškov je cenil slovensko kulturno delo in kot izobraženec dunajske sodobnosti je stal sredi modernega toka romantike, ki je zavračala stari razsvetlenski racionalizem. Bil je pisatelj, slikar in moderni katoličan, romantično goreč in pobožen duhovnik, zato je bil kmalu v sporu s starimi zagrenjenimi janzenisti, ki niso čutili novega veselega krščanskega prepoveda. In prav zato, ker doma ni mogel do polnosti izgoreti svoje gorečnosti v delu, si je izbral novo področje: postati misijonar in v svojo energijo izrabiti v dobro tujih, še nekrščanskih narodov. Postal je misijonar. Slovensko področje se mu je razširilo v ameriško ogromnost, in ljubezen, namenjena slovenskemu ljudstvu, se je razlila čez in dijanske rodove, telesno načrtno uničevane in duhovno zaostale. Občudujemo njegovo misijonsko vnetje, njegove nadčloveške žrtve, njegovo svetništvo, njegovo predanost poklicu in: ljubezen, ljubezen do naroda, zapisanega fizični in duhovni smrti, pa ga je pred obema branil slovenski duhovnik. Učil je indijanske rodove krščanstva, pa tudi graditi hiše. Mislil je na njih duhovno kulturo: ne samo, da se je naučil njihovih jezikov, tudi sestavljal jim je slovarje, slovnico in pisal jim nabožne knjige v njihovem jeziku. Bil je otavcem in očipvejem to, kar Slovanom sveta Ciril in Metod: apostol, kakor mu govori nagrobni spomenik. Kultivator ogromnih zemeljskih prostornin ob Velikih jezerih, ki jih je pripravil za kulturno rast. Danes mesta z njegovim imenom BARAGA, muzeji in cerkve govore o njegovem delu in zgodovini, ima zapisano, kako je reševal indijance pred nevero in neizobrazbo, ustvarjajoč jim pismeni jezik in prve knjige. V evropskem svetu pa je postal eden prvih znanstvenih raziskovalcev indijanskih rodov.

Toda vse to misijonstvo je opravljal kot Slovenec. Resda je bil oficijelno poslan od avstrijske leopardske družbe, toda nikdar ni pozabil na svoj narod. Ne samo, kadar je hotel denarne podpore od njega za svoj misijon, zaradi česar se je vrnil v domovino in obšel vse kraje, kjer so ga sprejemali odprtih rok in srca, ampak tudi on jim je med indijanci pisal slovenske knjige in jih pošiljal domov. V njih je napisal tele zlate besede: „Sprejmite te knjige, ki sem jih spisal za vas v tej daljni

Kardinal dr. Franjo Šeper – načelnik kongregacije za verski nauk

V Vatikanu je 77-letni kardinal Alfredo Ottaviani odstopil kot načelnik vatikanske kongregacije za verski nauk. Papež Pavel VI. je imenoval za njegovega naslednika zagrebškega nadškofa dr. Franja Šeperja.

Sprememba v vodstvu kongregacije za verski nauk je v javnosti vzbudila številne komentarje. Dosedanji predsednik te kongregacije kardinal Ottaviani je bil nosilec ter varuh konservativizma v vseh vatikanskih ustanovah. Zato je dosledno nastopal proti vsem zahtevam po spremembah na zadnjem vatikanskem zboru. Dr. Šeper je bil na vatikanskem zboru na strani „svobodoljubnih“ kardinalov, ki so zahtevali spremembe v dosedanjem ustroju vodstva katoliške Cerkve.

Imenovanje dr. Šeperja za načelnika kongregacije za verski nauk je pa važno tudi še z drugega razloga. Do njega je prišlo komaj nekaj ur po prihodu predsednika Titove zvezne komunistične vlade Hrvata Mike Špiljaka v Rim. Ta je bil že sprejet pri predsedniku Italije Saragatu, imel razgovore s predsednikom vlade Morom in zunanjim ministrom Fanfanijem ter je v Rimu že

tudi podpisal za Italijo prevažno gospodarsko pogodbo o lovu morskih rib v Jadranskem morju ob dalmatinski obali. Ta je namreč mnogo bogatejša na ribah, kakor italijanska obala ter so v prejšnjih letih jugoslovanski patrolni čolni imeli vedno opravka z italijanskimi ribiči, ki so prihajali ribariti v jugoslovanske teritorijalne vode. Za sredo je napovedan sprejem Mike Špiljaka tudi pri papežu.

Zato imenovanje dr. Šeperja za načelnika kongregacije za verski nauk poznavalci razmer v Vatikanu smatrajo za nov dokaz, da papež Pavel VI. hoče še bolj izboljšati odnose s Titovo Jugoslavijo, ker misli, da bo s tem dobil tudi še več pravic za katoliško Cerkev.

Istočasno, kot je Mika Špiljak na obisku v Rimu, je njegov šef Tito na obisku v Afganistanu.

24 ur po odstopu kardinala Ottaviana sta mu sledila še 76 letni kardinal Giacomo Lercaro, predsednik komisije za spremembo liturgije in 80 letni kardinal Arcadio Larraona za sv. Obrede. Ti dve komisiji sta sedaj združeni ter je za njenega predsednika imenovan švicarski benediktinec kardinal Beno Gut-

Dr. Freieva zmaga nad skrajno levico

V Čilu je leta 1964 prišla na vlado krščansko demokratska stranka ter je poslala v vladno palačo dr. Edvarda Freia kot prvega krščansko-demokratskega predsednika na ameriški polobli. Dr. Frei je tedaj napovedal svoj delovni načrt ter ga nazval za izvedbo revolucije v svobodi.

Pri izvrševanju svojega načrta je pa dr. Frei zadel ob velike in dostikrat nepremostljive težave. V glavnem mu jih je povzročala opozicija, ki ima še vedno večino v senatu ter je zato lahko močno zavirala Freievo obnovenno delo. V nasprotovanju krščansko-demokratski vladi so se znašli na isti liniji desničarji kot zastopniki posejstvenih slojev v Čilu, kakor socialisti in komunisti na skrajni levici. V sami stranki dr. Frei ni imel težav, čeprav so v njej tri močne skupine. Dr. Freieva na desnici, tej nasproti stoječa levica, v sredini so pa takoiimenovani srejlinci, tretja pozicija. To sestavljajo v glavnem strokovne moči raznih vladnih ustanov za izvajanje vladnega načrta za obnovo.

V izvajanju vladnega delovnega načrta je dr. Frei izhajal iz osnovnega prepričanja, da je treba najprej ustvariti solidne osnove za vse gospodarsko življenje, da bo potem moglo prenesti udločne socialne spremembe. Glavno je zavreti inflacijo.

V dosedanjih predsedniški dobi je dr. Frei storil že veliko dobrega in koristnega za zboljšanje socialnega položaja ljudskih slojev. Tako zlasti na področju

šolstva, da danes do 95% vsega dijštva v resnici lahko obiskuje pouk, osnovnošolski obvezni pouk je od 6 let raztegnil na 8 let. V teku je močna akcija za zidanje zdravih stanovanj in domov, preskrbe prebivalstva z zdravno pitno vodo itd. Vsega pa ni mogel doseči. Npr. ni se mu posrečilo povsem zavreti naraščanja cen. Da bi proti inflaciji mogel uspešneje nastopiti odnada inflacija ne bi mogla preprečevati izvajanja njegovih obnovenih del, je moral seči tudi po nepopularnih sredstvih. Zato je vlada izdelala zakon o obveznem varčevanju za ustanovitve drž. sklada za kapitalizacijo delavcev. Za dobo onega leta naj bi bile tudi prepovedane stavke. S tem zakonom pa Frei ni dregnil samo v zbor političnih nasprotnikov ter jih še bolj dvignil proti sebi, ampak je zadel na odpor tudi v lastni stranki, ki je junija meseca lanskega leta dobila predsedstvo v levici. Na junijskem strankinem kongresu je bil namreč izvoljen za predsednika vodja leve skupine v stranki senator Rafael Agustín Gamucio.

Levičarsko predsedstvo stranke je začelo javno obtoževati dr. Freia, da prepočasno izvaja socialne reforme, da je preobziren do gotovih slojev — vodstvo je namreč zahtevalo podržavljenje rudnikov, jeklarov ter rudnikov solitra, temu je pa nasprotoval dr. Frei. Polena, ki jih je dobival dr. Frei iz lastne stranke, so seveda dobro izkoristile ostale opozicijske stranke, kar je prišlo posebno do izraza pri zadnjih na-

deželi kot znak velike ljubezni do vas in moje resne želje za vaše večno zveličanje, moji dragi, nepozabni Slovenci!“

Baraga torej ni bil samo velik duhovnik, ne misijonar nenavadne gorečnosti in uspehov, ampak tudi zavedni sin slovenskega naroda, ki tudi v poganski sredini ni pozabljal nanj. Tako je v temelju severnoameriške kulture tudi ta Baragova slovenska prvina, kakor je v ameriški ustavi vsebovana tudi tisočletna karantanska slovenska kmečka demokracija. To oboje je naš slovenski doprines k ameriški demokraciji in krščanstvu, kar spriči majhnosti slovenskega naroda ni malo! In to je naš ponos!

Baraga je postal ideal slovenskih misijonarjev. Dva Slovenca sta mu sledila na škofovskem prestolu, Mrak in Vitrič. In še toliko in toliko Slovencev, predvsem potem, ko smo se začeli v te kraje naseljevati tudi Slovenci. In največji med njimi je bil gotovo škof Rožman, ki je postal pravi naslednik Baragov. In da še na bolj obsežnem ozemlju: njegov misijon je obsegal vse države, kjer se nahajajo Slovenci, tudi nas v Argentini in v Čilu itd. To misijonstvo je dedičina Baragova, ki jo je Rožman zavestno vzel nase in jo izpolnjeval in dopolnjeval do konca. In prav Rožman

je tisti škof, ki je najgloblje doumel Barago in ki je storil vse, da bi Baraga prišel na oltar.

Letošnje jubilejno leto je posvečeno temu velikemu cilju: pomagati Baragi na oltar! Pomagajmo mu kot Slovenci! Baraga je bil naše gore list in je postal ameriški kulturni in svetniški velikan! Amerikanci, upamo, bodo storili svoje, mi Slovenci storimo svoje: spominjajmo se to leto svetniškega škofa Barage, sodelujmo pri delu za njegovo beatifikacijo in prosimo Boga, naj njegovo ime svetniško potrdi s čudeži. Njegova smrt pred sto leti je bila že izraz njegovega svetništva, kakor so jo sporočili sorodnikom v Trebnju: „Pred eno uro — zdaj je tri zjutraj — je pobožni pastir zaprl svoje oči... Pri polni zavesti je dočakal praznik Jezusovega imena, ki mu je bilo zmeraj tako drago, ki je zanj delal in žrtvoval, ga oznanjal poganom in do zadnje ure v srcu nosil. Ne bi si mogel izbrati lepšega smrtnega dne. Ni mi treba tolažiti vas: svetniško življenje in blažena smrt vašega prečastitega brata sta najboljša tolažba.“

Sto let časa Baraga na cerkveno potrditev tega svetniškega življenja in blažene smrti — pomagajmo mu, da dozori njegov čas — oltarne slave. td

domestnih senatorskih volitvah, ko je krščanska demokracija izgubila svoj dosednji senatorski mandat v boju s koalicijo radikalov in komunistov.

Levičarsko vodstvo stranke je v nastopanju proti dr. Freievi vladi šlo celo tako daleč, da je ministra za gospodarstvo Edmunda Péreza Zujovića pozvalo pred strankino disciplinsko sodišče zaradi tega, ker je vodjo državnega tehničnega urada za izvajanje reforme, ki je javno kritiziral delovanje vlade, pozval, naj izvaja posledice in odstopi.

Stvar je šla tako daleč, da je dr. Frei javno nastopil pri takem stanju v stranki in izjavil: „Vlada ne more živeti z dvema glavama in z dvema kriterijema. Imam pravico zahtevati, da stranka izvoli tako predsedstvo, ki bo sodelovalo z mano, ko pridemo na mrtvo točko, ko moram odločiti in prevzeti odgovornost kot predsednik republike.“

Na dr. Freievo zahtevo je bil zato za soboto dne 6. in nedeljo dne 7. sklican izredni zbor zaupnikov. Bil je v vinorodnem kraju Peñaflor, 40 km znanodno od Santiaga ter se ga je udeležilo 450 zaupnikov stranke. Na zbor zaupnikov je prišel tudi dr. Frei ter je

kot navaden član branil politiko svoje vlade. Med drugim je naglašal, da so proti njegovi vladi v zaroti mednarodni desničarski elementi, v državi sami pa za stranko predstavlja novo nevarnost najnovejša koalicija radikalov in komunistov.

V debato je posegalo veliko govornikov. Pri glasovanju je 278 strankinih zaupnikov odobrilo dr. Freievo politiko, proti je glasovalo 202 delegatov. Po objavi izida glasovanja je dosednji predsednik stranke senator Rafael Agustín Gamucio odstopil ter je bil za novega predsednika čilske krščansko-demokratske stranke izvoljen Freiev človek Jaime Castillo, ki v čilski kršč. demokratski stranki velja za ideologa te politične skupine.

Kongres je odobrila vse od dr. Freia predlagane zakone o obveznem varčevanju za ustanovitev državnega sklada za kapitalizacijo delavcev, ni pa odobrila prepovedi delavskih stavk za dobo enega leta.

Zadnji izredni zbor zaupnikov čilske krščanske demokracije predstavlja za dr. Freia velik političen uspeh, ker mu zagotavlja, da bo pri izvajanju njegovega obnovenega programa stala stranka strnjeno za njim.

I Z T E D N A V T E D E N

V Organizaciji ameriških držav so začeli s pripravami za peto glasovanje, na katerem naj bi izvolili novega glavnega tajnika te ustanove za nadaljnjih 10 let. Kot znano, so bila doslej že štiri glasovanja, pri katerih noben kandidat ni dobil zadostne večine. Tudi za peto glasovanje so ostali dosedanj trije kandidati: biv. predsednik ekvatorske republike dr. Galo Plaza, panamski veleposlanik pri Organizaciji am. držav Eduardo Ritter Aislan ter biv. venezuelski zun. minister Marcos Falcón Briceño. So znaki, da se vedno več ameriških držav odloča za izvolitev dr. Gala Plaza, za katerim stoje „velike ameriške države“.

Več južnoameriških držav se je odločilo za nakup modernih lovskih letal Mirage v Franciji. Te države so Argentina, Brasil in Perú. Argentina misli zlasti na nakup 60 trideset tonskih tankov. Francoske tvornice dajejo za nakup modernega orožja ugodne plačilne pogoje, razen tega pa še patente, npr. argentinskim tovarnam za izdelovanje orožja, da bodo pozneje lahko izdelovale ne samo nadomestne dele, temveč celotno orožje same.

Brazilska kom. partija je imela po pisanju moskovske Pravde tajni kongres, na katerem je sklenila sodelovanje z vsemi strankami, ki so v opoziciji proti sedanjji vladi. Poročilo navaja, da brazilska partija hoče biti sredi političnega dogajanja, ker še vedno misli na revolucijo.

Med Castrovo Kubo in Sovjetsko zvezo se prijateljstvo ohlaja. Castrova naklonjenost je sovjetske mogotce drago stala: dnevno milijon dolarjev gospodarske pomoči kubanskemu diktatorju. Pa za to veliko pomoč sovjedom ni bil prav nič hvaležen in je npr. odpovedal udeležbo Kube na zborovanju svetovnih komunističnih strank v Budimpešti, na katerem naj bi obsodili kom. Kitajsko. Tudi na proslavo 50-letnice sovjetske revolucije je Castro

poslal drugovrstno zastopstvo. Na tako zadržanje so sovjeti odgovorili z zmanjšanjem svoje pomoči, kar potrjuje, da je moral Castro zelo omejit uporabo nafte. Zaradi pomanjkanja nafte je bila tudi odpovedana zadnja vojaška parada ob obletnici zrušitve Batistovega režima.

Na Češkem so komunisti odstavili svojega glavnega tajnika predsednika države Antonina Novotnyja. Novotny je prišel na ta položaj še v Stalinovih časih l. 1957. Sedaj mu očitajo nesposobnost, ker ni znal preprečiti nastopov čeških pisateljev in pesnikov proti vladi ter nezadovoljstva s sedanjim položajem zlasti v slovaškem delu kompartije. Za njegovega naslednika je bil izvoljen v Moskvi izšolani partijec 46-letni Aleksander Dubček. Novotnyju so dovolili, da bo ostal samo še predsednik države do izteka predsedniškega mandata prihodnje leto.

De Gaulle namerava letos znova obiskati francosko govorečo kanadsko provinco Quebec. Ta obisk bo samo izvajanje dogovora med njim in guvernerjem province Quebec Danielom Johnsonom, da se bosta vsako leto dvakrat obiskala. To leto namerava de Gaulle obiskati tudi še Romunijo.

Operacije s presaditvijo srca se nadaljujejo. V Južnoafriški zvezi je kirurg dr. Bernard Judovskemu zobotecniku Filipu Blaibergu presadil srce mladega mlata Clive Haupta. Presaditev srca so izvršili tudi ameriški zdravniki v zdravniškem centru na univerzi Stanford v Kaliforniji. Tu je dobil kovinarski delavec Mike Kasperak srce ženske Virginije Mae White.

V Alžiru nameravajo Mojzesa Čombeja izpustiti na svobodo.

V Kairo je prišlo močno sovjetsko odposlanstvo pod vodstvom podpredsednika sovjetske vlade Cirila Mazureva. Udeležilo se bo slavnosti ob dokončanju novega dela velikih jezov pri Asuanu.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Mir med prazniki

Zaradi božičnih in novoletnih praznikov ter praznika sv. Treh kraljev v Buenos Airesu ni bilo posebne politične dejavnosti. Odsoten je bil tudi predsednik republike gral. Juan Carlos Onganía, ki je še vedno na počitnicah s svojo družino v Patagoniji, odkoder se bo vrnil prihodnjo nedeljo.

Zadnjo predsednikovo poslanico sta zlasti komentirala vodstvo biv. socialistične stranke ter Glavna delavska konfederacija. Socialisti bi radi imeli čimprejšnjo obnovo demokratskega režima, peronistični sindikati pa so napadli zlasti gospodarsko politiko vlade. Nedeljski politični komentator v La Nación ob tej kritiki ugotavlja, da je krivično zvrčati odgovornost zaradi težkega go-

spodarskega položaja na sedanjo vlado, ko pa je to stanje samo posledica vseh gospodarskih napak, ki so jih delale argentinske vlade v zadnjem polstoletju, zlasti pa režimi od leta 1943 do 1955, ki so jih peronisti vzdrževali. Zato ti danes nimajo nobene moralne legitimacije napadati sedanjo vlado zaradi gospodarskih težav, ki jih ona ni zakrivila, ampak peronistični režim.

Pristanišče v Buenos Airesu je v letu 1967 prineslo državi 146.604.237.800 pesov dohodkov.

V decembru so se v Buenos Airesu zvišali življenjski stroški za 7,8%, v lanskem letu pa za 29,2%, kar je manj, kot je pa bilo zvišanje v letu 19

Senator Lausche o ustoličenju koroških vojvod in Izjavi ameriške neodvisnosti

Senator g. Frank Lausche je vplivna osebnost v amerškem senatu. To potrjuje dejstvo, da je član zunanepolitičnega odbora, t. j. enega od najvažnejših stalnih odborov v amerškem senatu.

Na zasedanju ameriškega senata dne 28. novembra 1967 se je med drugimi govorniki prigrabil tudi g. senator Lausche. Pred ameriško senatno zbornico je govoril o ustoličenju koroških vojvod na knežjem kamnu na Gosposvetskem polju. Z izbranimi besedami je poveljeval starodavni demokratiški obred ustoličenja vojvod, ki naj vladajo Slovincem ter ga spravljal v zvezo s slavno Izjavo neodvisnosti Združenih ameriških držav in nastankom te danes najmočnejše države na svetu.

Lauschetov govor objavljamo v prevodu po stenografskem senatnem zapisniku S. 17195, 96. Glasi se pa takole:

Senator Lausche: Gospod predsednik, nedavno je izšla knjiga z naslovom *The Genesis of the Contractual Theory and the Installation of the Dukes of Carinthia* — O nastanku kontraktualne teorije in ustoličenju koroških vojvod. Knjigo je napisal dr. Jože Felicijan, profesor na St. John College-u v Clevelandu. V tem delu je profesor Felicijan skušal ugotoviti vpliv, ki ga je imelo slavno Bodinovo delo „Republika“ na razvoj kontraktualne teorije na splošno, še posebej pa je skušal ugotoviti vpliv, ki ga je imelo to delo na Thomasa Jeffersona, zlasti pa na osnutek Izjave o neodvisnosti.

V Jeffersonovi kopiji Bodinovega dela, ki ga je Thomas Jefferson imel v svoji knjižnici, je profesor Felicijan odkril, da se je Thomas Jefferson na dveh straneh podpisal z začetnimi črkami svojega imena. Na eni od teh dveh strani je Bodinova definicija in oris tirana. Ta oris tirana sliči v zamisli in besedah orisu tirana, kakor ga najdemo v Jeffersonovem osnutku za Izjavo o neodvisnosti.

Na drugi od teh dveh strani, podpisanih od Jeffersona samega, pa je bil opis ustoličenja koroških vojvod, ki je morda v veliki meri doprinesel k ustanovitvi naše velike države.

Dr. Felicijan je mnenja, da je Thomas Jefferson očitno videl v starodavnem običaju ustoličenja kor. vojvod common law precedent, pravni običaj in potrdilo pogodbeno teorije, s katero je utemeljil svojo zahtevo po ameriški neodvisnosti.

Ti važni izsledki dr. Felicijana, ki slone na obširnem proučevanju, so pomembni zaradi njihove zgodovinske vrednosti, kakor tudi zaradi praktičnih zaključkov, ki jih lahko izvajamo iz njih.

Kontraktualna teorija o nastanku oblasti je služila številnim filozofom kot sredstvo, s pomočjo katerega so mogli razložiti odnose med vladarji in podložniki. Kontraktualna ali pogodbeno teorija sloni na več predpostavkah. Prva od teh predpostavk je, da so vsi ljudje enaki, v političnem smislu namreč. Druga predpostavka, ki naravno sledi iz prve je, da prav zaradi tega, ker so vsi ljudje enaki, nima nihče pravice vladati drugim. Toda vsi dobro vemo, da je družba brez oblasti nemogoča in da v vsaki družbi obstoji oblast v tej ali oni obliki.

Na osnovi teh nasprotujočih si predpostavk, ki so: na eni strani zikanje pravice vladati drugim, na drugi strani pa potreba po oblasti, se je razvila teorija, da obstoji pogodba med tistimi, ki vladajo in njihovimi podložniki, s tem, da ima vsaka stranka pravice in dolžnosti določene v kontraktu. V tem, gospod predsednik, je bistvo kontraktualne teorije. Probleme, ki nastajajo v zvezi z vladanjem in delitvijo oblasti, je mogoče izraziti s tem, da jih opišemo v obliki pogodbe med vladarji in podložniki.

Mnogi, vključno tisti, ki so živeli v času ameriške revolucije, so ugovarjali kontraktualni teoriji. Trdili so, da je kontraktualna ali pogodbeno teorija sicer zanimiva, toda v vsem ostalem spada ta teorija v svet domišljije, v katerem živijo filozofi. Nasprotniki kontraktualne teorije so zatrjevali, da še nikdar in v nobeni družbi ni bila sklenjena pogodba s tistimi, ki ji vladajo. Zares, Jefferson sam je mogoče nekoč tako mislil in čutil. Toda končno se je Jefferson prepričal o nasprotnem. Odkril je namreč zgodovinski dokaz, ki ga je prepričal o veljavnosti kontraktualne teorije.

Ob študiju Bodinovega dela „Republika“ se je Jefferson seznanil s starodavnim slovenskim običajem ustoličenja koroških vojvod. Ta običaj, ki je bil ob času ameriške revolucije še vedno v veljavi, mu je bil živ dokaz za obstoj in veljavnost socialnega kontrakta vsaj med Slovinci.

Gospod predsednik, naj navedem iz knjige dr. Felicijana odstavke, ki vsebuje Bodinov opis tega edinstvenega slovenskega običaja:

„Ničesar ni mogoče primerjati z običajem, katerega se drže na Koroškem, kjer moremo videti še dandanes v bližini mesta St. Vid marmornat kamen sredi travnika. Na tem kamnu sedi kmet, držeč z desno roko črno kravo, z levo roko po mršavo kobilo. Kmetu pripada ta pravica v dednosti.

Tisti, ki naj postane vojvoda, prihaja v spremstvu velikega števila plemičev, oblečenih v škrlat, s prapori, ki jih nosijo pred vojvodo.

Vsi so bili oblečeni svojemu stanu primerno, razen vojvode, ki je prihajal oblečen kot ubog pastir s pastirsko palico v roki. Kmet, sedeč, na kamnu, je zaklical v slovenskem jeziku: „Kdo je ta, ki prihaja pogumno?“ Ljudstvo je odgovorilo, da je to princ. Nato je kmet ponovno vprašal: „Ali je sodnik?“ „Ali mu je mar blaginja dežele?“ „Ali je svobodnega rodu?“ „Ali je prave vere?“ Ljudstvo je odgovorilo: „Je in bode.“ Nato je kmet princa narahlo udaril na lice. Potem, ko je objubil kmetu, da bo prost javnih bremen, je vojvoda stopil na kamen, zamahnil z mečem in objubil ljudstvu, da mu bo pravičen sodnik. Vojvoda je prisostvoval maši še vedno oblečen v isto obleko. Nato si je nadel vojvodska oblačila in se vrnil h kamnu, kjer so mu prisegli zvestobo in izkazali čast.“

Rad bi opozoril na dejstvo, da prihajata v tem običaju koroških Slovincem do izraza njih demokratična miselnost kakor tudi tipično ameriški odnos do vlade in oblasti. Bodoči vojvoda ni bil oblečen v razkošna oblačila, nasprotno, bil je oblečen kot človek iz ljudstva. Kmet sedeč na kamnu se je delal ravnodušnega napram bodočemu voditelju vse do tedaj, da je prišlo do sporazuma med obema strankama.

Želel bi tudi opozoriti na vprašanja namenjena vojvodi: Ali more biti sodnik? Ali mu je mar blaginja dežele? Niso ga vpraševali, ali je plemič, ali je bogat in slaven, niti ga niso povpraševali, ali bo posvečal posebno pozornost raznim interesnim skupinam.

Rad bi vas opozoril, gospod predsednik, kdo je bil prvi, ki je delal objlubo. To je bil vojvoda. Predno mu je ljudstvo priseglo zvestobo, je moral objubiti, da bo pravičen sodnik.

Slovinci so verovali, da je ljudstvo vir oblasti in ne vladarji.

Slovinci so verovali, da morajo njihovi vladarji priti iz ljudstva in da mora ves narod imeti pravico voliti svoje vladarje.

Slovinci so verovali, da naj tiste, ki jim bodo vladali, odlikujeta dve lastnosti, sposobnost in skrb za občo blaginjo.

Slovinci so verovali, da imajo njihovi voditelji svečano obveznost do svojega ljudstva: biti pravični.

Mi Amerikanci verujemo da je ista načela. In v času revolucije je v ista načela veroval Thomas Jefferson.

Mogoče je bil Jefferson potrjen v svojem prepričanju, ko je v Bodinovi knjigi čital opis krasnega slovenskega običaja, ki se je ohranil nad tisoč let.

Morda je ameriški način vladanja dobil ponovno potrdilo, ko je Jefferson čital zgodbo o ustoličenju koroških vojvod.

Hvaležni smo, gospod predsednik, profesorju Felicijanu, da je proučil te možnosti.

bičajem, katerega se drže na Koroškem, kjer moremo videti še dandanes v bližini mesta St. Vid marmornat kamen sredi travnika. Na tem kamnu sedi kmet, držeč z desno roko črno kravo, z levo roko po mršavo kobilo. Kmetu pripada ta pravica v dednosti.

Tisti, ki naj postane vojvoda, prihaja v spremstvu velikega števila plemičev, oblečenih v škrlat, s prapori, ki jih nosijo pred vojvodo.

Vsi so bili oblečeni svojemu stanu primerno, razen vojvode, ki je prihajal oblečen kot ubog pastir s pastirsko palico v roki. Kmet, sedeč, na kamnu, je zaklical v slovenskem jeziku: „Kdo je ta, ki prihaja pogumno?“ Ljudstvo je odgovorilo, da je to princ. Nato je kmet ponovno vprašal: „Ali je sodnik?“ „Ali mu je mar blaginja dežele?“ „Ali je svobodnega rodu?“ „Ali je prave vere?“ Ljudstvo je odgovorilo: „Je in bode.“ Nato je kmet princa narahlo udaril na lice. Potem, ko je objubil kmetu, da bo prost javnih bremen, je vojvoda stopil na kamen, zamahnil z mečem in objubil ljudstvu, da mu bo pravičen sodnik. Vojvoda je prisostvoval maši še vedno oblečen v isto obleko. Nato si je nadel vojvodska oblačila in se vrnil h kamnu, kjer so mu prisegli zvestobo in izkazali čast.“

Rad bi opozoril na dejstvo, da prihajata v tem običaju koroških Slovincem do izraza njih demokratična miselnost kakor tudi tipično ameriški odnos do vlade in oblasti. Bodoči vojvoda ni bil oblečen v razkošna oblačila, nasprotno, bil je oblečen kot človek iz ljudstva. Kmet sedeč na kamnu se je delal ravnodušnega napram bodočemu voditelju vse do tedaj, da je prišlo do sporazuma med obema strankama.

Želel bi tudi opozoriti na vprašanja namenjena vojvodi: Ali more biti sodnik? Ali mu je mar blaginja dežele? Niso ga vpraševali, ali je plemič, ali je bogat in slaven, niti ga niso povpraševali, ali bo posvečal posebno pozornost raznim interesnim skupinam.

Rad bi vas opozoril, gospod predsednik, kdo je bil prvi, ki je delal objlubo. To je bil vojvoda. Predno mu je ljudstvo priseglo zvestobo, je moral objubiti, da bo pravičen sodnik.

Slovinci so verovali, da je ljudstvo vir oblasti in ne vladarji.

Slovinci so verovali, da morajo njihovi vladarji priti iz ljudstva in da mora ves narod imeti pravico voliti svoje vladarje.

Slovinci so verovali, da naj tiste, ki jim bodo vladali, odlikujeta dve lastnosti, sposobnost in skrb za občo blaginjo.

Slovinci so verovali, da imajo njihovi voditelji svečano obveznost do svojega ljudstva: biti pravični.

Mi Amerikanci verujemo da je ista načela. In v času revolucije je v ista načela veroval Thomas Jefferson.

Mogoče je bil Jefferson potrjen v svojem prepričanju, ko je v Bodinovi knjigi čital opis krasnega slovenskega običaja, ki se je ohranil nad tisoč let.

Morda je ameriški način vladanja dobil ponovno potrdilo, ko je Jefferson čital zgodbo o ustoličenju koroških vojvod.

cev do izraza njih demokratična miselnost kakor tudi tipično ameriški odnos do vlade in oblasti. Bodoči vojvoda ni bil oblečen v razkošna oblačila, nasprotno, bil je oblečen kot človek iz ljudstva. Kmet sedeč na kamnu se je delal ravnodušnega napram bodočemu voditelju vse do tedaj, da je prišlo do sporazuma med obema strankama.

Želel bi tudi opozoriti na vprašanja namenjena vojvodi: Ali more biti sodnik? Ali mu je mar blaginja dežele? Niso ga vpraševali, ali je plemič, ali je bogat in slaven, niti ga niso povpraševali, ali bo posvečal posebno pozornost raznim interesnim skupinam.

Rad bi vas opozoril, gospod predsednik, kdo je bil prvi, ki je delal objlubo. To je bil vojvoda. Predno mu je ljudstvo priseglo zvestobo, je moral objubiti, da bo pravičen sodnik.

Slovinci so verovali, da je ljudstvo vir oblasti in ne vladarji.

Slovinci so verovali, da morajo njihovi vladarji priti iz ljudstva in da mora ves narod imeti pravico voliti svoje vladarje.

Slovinci so verovali, da naj tiste, ki jim bodo vladali, odlikujeta dve lastnosti, sposobnost in skrb za občo blaginjo.

Slovinci so verovali, da imajo njihovi voditelji svečano obveznost do svojega ljudstva: biti pravični.

Mi Amerikanci verujemo da je ista načela. In v času revolucije je v ista načela veroval Thomas Jefferson.

Mogoče je bil Jefferson potrjen v svojem prepričanju, ko je v Bodinovi knjigi čital opis krasnega slovenskega običaja, ki se je ohranil nad tisoč let.

Morda je ameriški način vladanja dobil ponovno potrdilo, ko je Jefferson čital zgodbo o ustoličenju koroških vojvod.

Hvaležni smo, gospod predsednik, profesorju Felicijanu, da je proučil te možnosti.

Komunisti sami priznavajo svoje neuspehe

Dne 23. januarja 1967 je bilo v Beogradu osmo plenarno zasedanje CK ZKJ. Začel ga je sam Tito, pozneje ga je vodil Kardelj. Na njem je bilo glavno vprašanje priprava devetega partijskega kongresa, ki bo decembra meseca t. l. V ta namen je bilo imenovanih več komisij, ki morajo urediti gradivo ter organizacijsko in politično pripraviti kongres partije.

Poleg strogo organizacijskih partijskih vprašanj je na zborovanju prevladovala razprava o izvajanju gospodarske reforme. Iz izjav posameznih govornikov je prihajala na dan ugotovitev, da izvajanje gospodarske reforme zadeva na velike težave. Nekateri govorniki so zahtevali tudi več svobode za republike.

Blažo Jovanović je n. pr. med drugimi zatrjeval: „Pri nas neprestano govorimo o etatizmu, centralizmu itd. in vsekakor tudi naši zakoni, posebno zakoni federacije, vsebujejo mnogo tega. Zato bi bilo, treba tukaj to postaviti kot problem. In to vsaj kot idejno politični

Za zboljšanje cest v Sloveniji ni kreditov

Jugoslovanska državna uprava je znova občutno podražila bencin. Tokrat za 20 starih dinarjev. Kot razlog za povišanje so navajali potrebo po vzdrževanju in modernizaciji obstoječih cest v Jugoslaviji ter gradnji novega modernega avtomobilskega cestnega omrežja.

Noben pameten človek ne bi imel nič proti temu, če bi se na ta način zbrana sredstva v resnici tudi uporabljala za take namene. Toda temu ni tako ter se večina v Sloveniji zbranih sredstev od prodaje bencina ne vrača nazaj v Slovenijo za popravilo cest, ki so v zelo, zelo slabem stanju, ampak gre v povsem druge namene v druge kraje.

To dejstvo je dalo povod Francetu Avčinu, da je v Delu objavil tele ugotovitve: „Če sploh katera republika potrebuje res sodobno moderno cestno omrežje, ga najprej potrebuje Slovenija. Skozi njo prihaja v državo vsaj devet desetih milijard evrov promet iz držav s trdno valuto. In kako reagira Beograd na vse to? V Sloveniji naberejo v teku leta prav zaradi silnega turističnega prometa v sklad za ceste 20 milijard dinarjev, dobijo pa nazaj za vzdrževanje cest le eno milijardo. Ne moremo se ubraniti vtisa, da ti težki zbrani dinarji s prodajo bencina v Sloveniji pronicajo drugam in v druge smotre, ki s cestami nimajo ničesar opraviti. Ob takih delitvi hencinske cestnine je prisiljena Slove-

problem, da bi predstavniki telesa stvarno zakonodajno dejavnost postavila tako, da zakoni federacije ne bi urejali vseh problemov in zlasti ne podrobnosti. Kajti na področju zakonodajne dejavnosti je treba pustiti dihati republikam in ostalim organom družbenega upravljanja vse do občinske skupščine in drugih teles.“

Norbert Veber se je pritoževal: „Delavci zahtevajo od nas predvsem jasna stališča o zadevah, ki jih obravnavamo. Po drugi strani pa zahtevajo, da postane uresničenje teh stališč obveznost vseh članov ZK. Ni malo članov ZK, ki eno mislijo, drugo govorijo, oziroma frazirajo, tretje pa delajo. Bolje rečeno: nič ne delajo. O tem priča izvajanje reforme in tisto, o čemer je govor tudi v sklepih ter tudi stanje v nekaterih delih našega gospodarstva.“

Svetozar Vukmanović je pa ugotovil: Dveletni poizkusi vzpostaviti družbeno merila pri delitvi osebnih dohodkov niso rodili sadov. Določanje osebnih dohodkov ni sprejemljivo, sprejemljivo pa je usmerjanje delitve po delovnih uspehih.“

nija iskati tuje kredite v inozemstvu, namesto, da bi jih dal Beograd. Dogaja se isto kot s koprsko železnico. Med tem, ko gradi Srbija železnico Beograd—Bar iz zveznega proračuna, so si pa morali Slovinci 31 km proge iz Prešnice v Koper zgraditi iz lastnih sredstev in zaslužkov, korist bo pa imela od proge vsa država. Pa je treba še povedati, da so neki krogi, gotovo ne slovenski, gradnji železnice na vso moč nasprotovali.

Sosedje Slovenije daljnovidno gradijo s severa in zahoda hitro cestno omrežje, ki naj bi se prelivalo skozi alpske predore na petični zapad ter skušajo na ta način čim bolj osamiti Jugoslavijo od mednarodnega turizma. To jim tudi ne bo tako težko doseči, če bodo še naprej take vstopne ceste v Jugoslavijo kot sta npr. tisti čez Rateče in Podkoren v gornji Savski dolini. Za Avčina je to pravi prometni kriminal. Za vse nesreče, ki se na tej cesti zgodijo, bi morala zaradi zanemarjanja svojih obveznosti neposredno odgovorjati republiška uprava cest.

Prav tak gospodarski nesmisel je bila opustitev železnice Jesenice—Trbič ravno v času, ko vedno več Slovincem potuje v to mesto in tam vrši nakupe, poleg tega da nudi Trbič povezavo na tursko železnico Beljak—Salzburg, od koder se najhitreje pride v švico in Nemčijo. Čez nekaj let bodo tisti, ki so tako hoteli s podiranjem te proge in s

Delu se ne izogibljem. v njem najdem svojo najslajšo uteho. Hočem in moram delati, dokler me Bog ohranja pri dobrem zdravju. Zdaj je največja potreba za delo, lepa setev je že visoko dorasla. Ali naj hlapec, ki ga je Gospod poklical k žetvi, stoji s prekrižanimi rokama in gleda, kako tatinski ptiči kradejo in zobljejo zrelo zrnje? Ne, meni to ni dano, tudi če bi me imelo stati življenje.

Friderik Baraga v pismu svoji sestri Amaliji po prihodu v Smartno.

Partijski 'svobodni strelci' v Srbiji

Primer komunističnega zveznega poslanca za Lazarevac Radivoja Jovanovića-Bradona je javnosti v državi odkril notranjo razklanost in močno ohromelost partije v Srbiji.

Radivoj Jovanović-Bradona je „partizanski heroj“. General komunistične armade. Se pravi, za komunistično „narodnosvobodilno stvar zaslužen mož“. Pravijo, da je med komunisti tudi priljubljen. Je pa Rankovićev človek in je že dolgo javno nastopal proti vodilnim osebnostim v partiji. Nastopa tudi proti gospodarski reformi. Zato je komunistično vodstvo pred zadnjimi volitvami skušalo doseči, da Radivoj Jovanović ne bi kandidiral za zveznega, ampak samo za republiškega poslanca. Pa je svojo kandidaturo za zveznega poslanca uveljavil proti volji partijskega vodstva. Podvrgel si je tudi krajevno občinsko skupščino, s katere je miniral partijsko organizacijo. Tedaj se je pa začela odkrita akcija partije proti Jovanoviću, ki bo prav gotovo zaključena z njegovo izključitvijo iz partije.

Jovanovićevo akcijo je že obsodil CK ZK Srbije. Na njegovem plenarnem zasedanju je najhujše obtoževal Jovanovića Miloš Minić, ki je med drugim zatrjeval, da je „reforma sedaj glavna fronta idejnega in političnega boja, na kateri se dobi bitko ali pa pretrpi poraz, kadar gre za socialistične sile, pa tudi kadar gre za sovražne sile, skupi-

ne ali skupinice“. Naglasil je dalje, „da se s tem korakom spuščajo v razpravo o sedanjem političnem položaju v republiki, o silah in tokovih, katere sodelujejo v boju, ki se bije čedalje odkriteje in jasneje za generalno linijo ZK, za reformo in samoupravljanje“. Priznava, da so ljudje, ki zatrjujejo, „da se reforma ne bo obnesla, nekateri celo govorijo, da je že šla po zlu“. Omenja tudi „velikoserbski nacionalizem kot eno najnevarnejših kontrarevolucionarnih sil v naši republiki“. Z njim je po Miniću računati za daljšo dobo.

Vladan Bojanić je omenjal ljudi, ki so prej imeli razne funkcije, „zdaj pa žive v svojem rojstnem kraju, ali tam, kjer so se borili“. Za večino teh pravi, da se je vključila v „normalno politično življenje“, priznava pa, da „ni pa tudi majhno število tistih, ki delajo povsem nasprotno, ki rovarijo zunaj našega političnega sistema po svoji svobodni iniciativi „kot nekakšni 'svobodni strelci', pri tem pa prav nikomur ne odgovarjajo“.

Drugi govorniki so poudarjali, da Lazarevac v Srbiji ni osamljen kraj, kjer bi bili na delu elementi, ki rušijo partijo. To se dogaja n. pr. tudi v samem Beogradu, kjer na vsaki konferenci nastopajo enaki elementi ter vsak sestanek spremene v medsebojno prekanje ter zlasti v sramotenje vodilnih komunističnih osebnosti.

ZBORNİK SVOBODNE SLOVENIJE ZA LETO 1968

JE V TISKU

Cena Zborniku še ni določena, ker ni še dokončno znan obseg knjige. Zaradi visokih stroškov za izdajo take knjige bo naklada omejena. Zato prosimo vse, ki se za to knjigo zanimajo, da se prijavijo pri stalnih zastopnikih in jo naročijo.

Prednaročniki v Argentini naj plačajo v prijavi do konca januarja 1968 na račun 1.000 pesov. Ob prevzemu pa bodo doplačali razliko do znižane pred-

Za pravice Slovincem na Goriškem

Slovenska občinska svetovalca dr. Andrej Bratuž in dr. Slavko Bratina sta vložila na goriškega župana Martina interpelacijo ter nujnostni predlog glede ureditve zadev slovenske manjšine.

Prva interpelacija se nanaša na točno izvajanje zakona z dne 31. 10. 1966, ki odpravlja fašistična določila o prepovedi tujih imen otrokom. Po sedanjem zakonu se lahko za imena otrok pripadnikov kakorkoli priznane narodne manjšine uporabljajo črkopis manjšinskega jezika in tudi posebna diakritična znamenja. Ker se pa na goriškem anagrafskem uradu ne držijo vedno tožnega pravopisa, zahtevata slovenska svetovalca, naj se imenuje uradnik, ki obvlada slovenski jezik in ima za to primerno izobrazbo (klasično maturo na slovenskem liceju). Svetovalca SDZ zato vprašujeta župana, ali s tem soglašata ter kdaj se bo to imenovanje izvedlo.

Druga interpelacija slovenskih svetovalcev zadeva božično obdarovanje goriških sirotišč s strani občinske uprave. Med temi pa ni bil nikdar vstet Zavod sv. Družine v ul. Don Bosco. Zato izražata upanje, da bo župan posređoval tudi za obdarovanje gojencev tega zavoda. Na koncu slovenska svetovalca raprošata župana naj bi odobrili sklep, po katerem bi bili slovenski otroci v tem zavodu vključeni v stalen seznam za občinsko podporo.

Svetovalca Bratina in Bratuž sta še poslala goriškemu županu predlog, ki zadeva ustanovitev slovenske trgovske strokovne šole v Gorici. V spremnem listu ugotavljata, da slovenska manjšina na Goriškem in Tržaškem že več časa zahtevata ustanovitev podobnih šolskih zavodov. Pristojni organi so pred časom že zagotovili, da bodo Slovinci te šole dobili že v tem šolskem

prodajo celo čuvajnic ob progi, prisiljeni progo obnoviti, elektrificirati in jo modernizirati vse do Bohinja, kajti če bodo hoteli imeti zimski turizem, bodo morali nuditi tudi vlake, saj je znano, da današnji zimski turist prihaja raje z dobrim vlakom kot z avtom po slabi cesti. V smotrno urejeni državi je povezava med železnico in cesto ne v nepačni konkurenci ampak v medsebojnem dopolnjevanju. Žal se v Sloveniji do tega spoznanja še niso dokopali.

letu. Toda ostalo je le pri objubi. Izgleda, da tej ustanovitvi nasprotuje zunanje ministrstvo. Opozicija rimske vlade pa izhaja iz dejstva, da bi hoteli doseči od Jugoslavije odprtje podobne šole v coni B tržaškega ozemlja. Vsekakor bi to ne smelo vplivati na morebitno otvoritev strokovne šole v Gorici, saj londonski Memorandum zadeva samo Tržaško ozemlje. Znano je, da slovenski dijaki po končani obvezni srednji šoli s slovenskim obveznim učnim jezikom nimajo druge izbire kakor med učiteljskim in gimnazijo-licejem s slovenskim učnim jezikom. Prav zato je še posebno nujna ustanovitev trgovske strokovne šole, ki bo lahko nudila prizadetim potrebno pripravo na tem delovnem področju. Goriška občinska uprava je že v letih 1965 in 1966 podvela potrebne korake pri šolskem ministrstvu za ustanovitev omenjene šole in se tudi obvezala, da bo dala na razpolago potrebne šolske prostore.

Občinska svetovalca SDZ zato smatra, da bi bilo priporočilo goriškega občinskega sveta v tem oziru zelo koristno. S tem v zvezi predlagata naslednjo resolucijo:

„V zvezi z dejstvom, da po končani obvezni enotni srednji šoli s slovenskim učnim jezikom v Gorici dijaki ne morejo nadaljevati študija drugje kakor na učiteljsku ali na klasični gimnaziji-liceju, s slovenskim učnim jezikom, medtem ko bi dober del le-teh hotel nadaljevati študije na strokovni šoli trgovskega značaja, ki bi jih pripravila za dela na tem področju človeške dejavnosti, kjer je veliko povpraševanja;

— zavedajoč se velikih težav, v katerih se ti dijaki in njihove družine nahajajo zaradi pomanjkanja omenjenega strokovnega trgovskega zavoda;

— ko smatra umestno in nujno ustanovitev te šole, ker bodo lahko mladi ljudje s tako izobrazbo mnogo koristili krajevnemu gospodarstvu, kjer se pozna vedno večji dotok jugoslovanskih turistov in potrošnikov;

— potem ko je prejel na znanje dejstvo, da razpolaga goriška občina z zadostnimi šolskimi prostori občinski svet v Gorici priporoča ministrstvu za javno šolstvo, naj v soglasju z vlado sklene v nujnostnim postopkom ustanoviti v Gorici trgovsko strokovno šolo s slovenskim učnim jezikom.“

Novice iz Slovenije

Novi pomožni ljubljanski škof, dr. Slavko Lenič, bo posvečen v nedeljo, 14. januarja.

V baročni dvorani mariborskega rotovža so prejeli nagrade v okviru lanske mariborske kulturne revije naslednji kulturni delavci: ravn. pokrajinskega muzeja dr. Sergej Vrišer 300.000 st. din za pripravo razstave Baročno kiparstvo na slovenskem štajerskem; igralec drame Franjo Blaž 300.000 st. din za gledališko delo; pisateljica Nada Gabrovčič 200.000 za roman Ne samo jaz; slikar Oton Polak 200.000 za organizacijo likovnega življenja v Mariboru ter književnik France Filipič 200.000 za organizacijo kulturne dejavnosti. Posmrtna nagrada 300.000 st. din je bila določena tudi ponesrečenemu arhitektu Jožetu Vranjčiču za zasluge na področju urbanizma.

V Ložu pri Starem trgu so 26. novembra 1967 odkrili na rojstni hiši pisatelja in humorista Milčinskega spominsko ploščo ob stoletnici pisateljevega rojstva z naslednjim napisom: „Pod to streho se je 3. decembra 1867 rodil pisatelj Fran Milčinski — prijatelj sirotnih otrok.“ O pomenu pisatelja in njegovem življenjskem delu je govoril prof. Anton Slodnja.

Mesto, kjer se je januarja lani na avtomobilski cesti pri Sremski Mitrovici ponesrečil Boris Kraigher, podpredsednik zveznega izvršnega sveta ter dejanski izvajalec gospodarske reforme v Jugoslaviji bodo uredili kot spominski prostor. Pobudo za to sta dala izvršna sveta Slovenije in Srbije. Srem namreč pod komunisti spada pod srbsko republiko.

V Železnikih bodo za 15-letnico smrti pisatelja in planinca Janka Mlakarja vzdali spominsko ploščo na njegovo rojstno hišo.

V Sloveniji je vedno več vlomov v podeželske cerkve, iz katerih tatovi odnašajo umetniške starinske slike in kipe ter jih prodajajo za drag denar v inozemstvo. Zavodi za spomeniško varstvo ne morejo zadovoljivo opraviti svojega poslanstva, ker nimajo dovolj denarja za zaščito tega umetniškega premoženja ter med drugim ne razpolagajo niti s fotografijami plastik, ki krasijo posamezne cerkve. Zaradi tega

Daruj lepo knjigo!

Med pravkar izišlimi slovenskimi knjigami je najbolj zanimiva Maroltova:

ROJSTVO, ŽENITEV IN SMRT LUDVIKA KAVŠKA

Vezana \$ 1.200.—, broširana \$ 1.000.—

Knjigo morete kupiti v pisarnah v Slovenski hiši. V Slomškovem domu v Ramos Mejiji pri gospe Emi Blejčevi in g. Marjanu Šiferju; v Slovenskem domu v San Martinu pri g. Pristovniku; v Carajachayu pri g. Ivanu Žnidarju in g. Jožetu Jonkeju; pri Pristavi pri g. Ivanu Kopaču. V Berzateguiju pri gospe Anastaziji Cvetko, v Moronu pri g. Ivanu Gorišku, v Castelarju pri g. Jožku Krošlju; v Našem domu v San Justo pri g. Marjanu Indiharju; v Slovenski vasi pri g. Ivanu Lužovcu.

V ZDA in Kanadi stane vezan izvod 5 USA dol., broširan izvod pa 4 USA dolarjev. V ostalih državah dolarski valuti odgovarjač znesek.

Telefonistka

Zgodba za božič 1967

Ta zgodba bo nekoliko nenavadna. V njej ne nastopajo ne pastirčki ne angelčki, ne volk, ne oslek, celo Marija z Jožefom ne. Ne dogaja se na sanjavih betlehemskih poljanah pod migljajočimi božjimi zvezdicami, ampak v enem izmed naših slovenskih mest. V njej ne odmevajo radostne božične pesmi, ampak je intoniran pogrebni psalm. In vendar je zgodba božična.

Človeške oči so nekaj čudovitega. Vsi deli našega telesa so važni, toda čez oči ni nobeden.

Oči molčijo. Ničesar ne vedo povedati, pa vendar koliko povedo. Kako očarljivo, kako zapeljivo, kako dobrohotno in milo, pa tudi kako zlobno in prezirljivo znajo govoriti.

Oči pijejo lepoto sončnega pomladnega jutra v planinah in jesenskega poldneva v prirodi, umetnostne galerije in deklet, ki se usujejo iz izletniškega avtobusa. Koliko bogastvo in razkošnost barv.

18 letna Sonja pa je bila slepa. Ne sicer popolnoma. Glavne obrise stvari je videla kakor skozi meglo. Suhoparno bi se reklo: imela je 30 odstotkov vida. Tako je pisalo v zdravniškem poročilu.

Sonja ni bila slepa od rojstva. Osemletko je končala s prav dobrim

je tudi težko odkrivati ukradene predmete.

Društvo slovenskih likovnih umetnikov je priredilo 18. novembra prijateljski večer štirim svojim članom-jubilantom: osemdesetletnikom slikarjema Francetu Zupanu in Mihi Kambiču ter sedemdesetletnikom kiparju Vladimirju Štovičkemu iz Krškega in slikarju ajnezu Mežanu iz Ptujja.

V Rogaški Slatini je bil 21. novembra slavnostna seja odbora zveze naravnih zdravilišč in zdraviliških krajev v SRS posvečena 10-letnici te zveze. Predsednik zveze docent dr. Rudolf Leskovar je govoril o delu, ki ga je opravila zveza v minulih desetih letih.

Mariborski komunalni zavod za zaposlovanje je napravil anketo med 2412 učenci, ki so v šolskem letu 1966/67 dokončali ljudsko šolo. Z anketo je hotel dobiti odgovore na vprašanja za kakšne poklice se misli odločiti mladina. Iz poslanih odgovorov je razvidno, da se je največ fantov odločilo za avtomobanike, ključavničarje, avtokleparje, elektroinštalerje, tehnike in strojne tehnike. Dekleta so se odločile za poklice prodajalk, šivilj, natakarič, kuharic in medicinskih sester.

Na seji odbora gospodarskega zbora skupščine SRS za družbeno-ekonomske odnose je več poslancev zahtevalo, da je treba pravično izvajati stanovanjsko reformo iz leta 1965 v tem smislu, da se čimprej določi nova valorizacija stanovanj. Leta 1965 so namreč določili vrednost zazidane površine enega kvadratnega metra na 100.000 starih dinarjev, vrednost enake zazidane površine je pa danes že 150.000 st. dinarjev. Tako nastajajo znova dvojne najemnine za isti zazidani prostor v stanovanju, s čemer se po izjavi govornikov ruši eno osnovnih načel stanovanjske reforme, da mora biti za enako stanovanje enaka cena.

Pohorska vzpenjača je v obratu že 10 let. V tem času je prepeljala na Pohorje tri milijone potnikov. Na proslavi te obletnice dne 19. nov. je med drugim govoril šef podjetja Gradis ing. Borut Maister ter je čestital kolektivni vzpenjači.

Pokrajinski listi v Sloveniji so v Ljubljani ustanovili Združenje pokrajinskih listov LR Slovenije.

Komunisti dajo vse za propagando svojega nasilniškega sistema. To potrjuje tudi sklep občinske skupščine v Hrastniku, da bo ta občina za dobo enega leta odkupovala 800 do 1000 izvodov Celjskega tednika ter ga bo po tri mesece brezplačno dostavljala vsakemu gospodinjstvu v občini.

Dne 27. novembra 1967 je na progi Ljubljana—Zidani most vozil prvi električni vlak. Proga je dolga 65 km ter so dela za njeno elektrifikacijo trajala skoro dve leti. Progo bodo elektrificirali še naprej proti Zagrebu. V načrtu je, da jo bodo do Dobove elektrificirali do leta 1970. Na elektrificirani progi vozijo sedaj osebni vlaki iz Ljubljane do Zidanega mostu eno uro in 5 minut, prej pa so vozili pol drugo uro. Brzovlake in ekspresne vlake vozijo po tej progi še naprej Diesel lokomotive.

V svetu za gradbeništvo Gospodarske zbornice SRS so poročali, da ima zagotovljeno zaposlitev le polovica od 243 gradbenih tehnikov, kolikor jih je v minulem šolskem letu končalo študije v Ljubljani, Celju in Mariboru. Ugotovili so pa tudi, da problem ni v tem, da trenutno ni mogoče zaposliti vseh diplomiranih tehnikov, pač pa v tem, da mladi diplomanti niti začasno niso voljni zasesti takšnih delovnih mest, kjer bi jih s pridom uporabili — pa čeprav bi zaposlitev ne bila povsem tehniška. Gradbena podjetja bi jih rada sprejela, ker bi potem lahko odpustili „vrsto napol pismenih delovodij, za katere se je tudi pri izpitih o delovnem varstvu izkazalo, da so s svojo nesposobnostjo in nestrokovnostjo pravecati povzročitelji mnogih nesreč“.

SLOVENCIV ARGENTINI

BUENOS AIRES

Vse naročnike, ki so v zaostanku s plačilom naročnine za leto 1967, prosimo, da jo plačajo najkasneje do konca januarja tega leta. Potem bo uprava začela razpočitljati opomine, kar povzroča tako naročnikom kakor upravi nepotrebne stroške, upravi pa tudi še nepotrebno delo.

Pozdrav otrok s počitniške kolonije

Mladinski odsek Zedinjene Slovenije je tudi letos pod vodstvom g. nadzornika Aleksandra Majhna pripravil počitniško kolonijo slovenskih otrok pri g. dr. Hanželiču v kordobskih planinah. V kolonijo je dne 28. decembra 1967 odšlo 43 otrok. Vodstvo kolonije je prevzela učiteljica gđ. Anica Šemrovova skupno v Pavlov Fajdigom ter gđ. Metko Praprotnikovo.

Uredništvu Svobodne Slovenije so otroci s počitniške kolonije poslali pismo naslednje vsebine:

Dolores, 31. decembra 1967.

Vsi slovenski otroci smo srečno prispeili na počitnice k g. dr. Hanželiču. Vreme je lepo, voda topla, vsega imamo v obilici. Slovenskega petja ne manjka, igramo se in veselimo ob pogledu na planine. Sobe smo letos imenovali po slovenskih krajih.

več pa upa. Tudi Sonja je upala. Upala, da se bo pozdravila. Koliko jih je ki zbolijo in ozdravijo, zakaj ne bi tudi jaz!

Bolezen pa je šla svojo pot. Čez leto in pol je postalo jasno, da se ji vid ne bo povrnil. Sonja bo za vse življenje obsojena na skoraj popolno temo.

Udarec je bil hud. Za mater in za hčerko. Vendar sta poskušali trezno misliti. S šolo je konec. Morda bi se našla kakšna služba, ki jo more opravljati skoraj slepo dekle. Pravijo, da je ta poklic telefonistka. In prav takrat je bil v časopisu oglas večjega podjetja, da iščejo telefonistko. Vzeli so jo na poskušnjo. Izkazalo se je, da njen simpatični glas skozi slušalke še lepše zveni. Zraven tega je imela dober spomin, kar je bilo zelo dobrodošlo. Ni ji bilo treba ničesar zapisovati, vse si je hitro zapomnila. Vzeli so jo in Sonja je zasijalo sonce.

Pol leta pozneje ji je zasijalo še neko drugo sonce. Tako je vsaj mislila. Najprej skozi aparat, potem pa tudi v službi in doma.

Po telefonu se je Sonja srečevala z ljudmi, ki jih nikoli ni videla niti oni nje. Nekoč je zaslišala popolnoma nepoznan glas, ki jo je v trenutku tsvojil. Sama ni vedela, zakaj. Toda drhtela je, ko je odgovarjala na vprašanja. S tem človekom bi rada še govorila. Zvedela je, kdaj bo spet klical in si pripravila tvarino, da bi razgovor podaljšala. Tako se je tudi on začel za-

V Čebelarstvu muzeju v Radovljici imajo razstavo „modelov za mali kruhek“ v Sloveniji. Pripravil jo je Slovenski etnografski muzej v Ljubljani. Razstava prikazuje modele iz vse Slovenije zelo razširjena. Ugotovljeno je, da je bilo v Sloveniji izdelanih nad 2000 modelov za mali kruhek.

Umrli so. V Ljubljani: Danilo Kalin, v. gradbeni tehnik, Milan Mlakar, Mira Kolman roj. Tomažič, Jurij Lebič, Ivan Dolinar, upok. Jože Bajde, Pavla Gamberger roj. Kačič, Rok Kodrnja, mesar v p., Leopold Mede, Vinko Arko, Terezija Pobeška, Ljudevit Kokot, šolski upravitelj v p., Rudi Kobe, mesar, dr. Ivo Pirc, biv. ravnatelj Higienškega zavoda in Rozi Kočnik vdova Rožič roj. Novak v Brežicah, Jožef Lipovšek, upok. na Jesenicah, Jože Živic v Velenju, Anton Brezovar v Škofji Loki, Marija Skumavec roj. Svetina na Bledu, Alojz Peterlin, krojač v Vel. Laščah, Marija Bostič v Črnučah, Janez Špelko v Vavti vasi, Jurij Sanc v Celju, Franjo Kralj v Kranju, Ignac Pejha, šol. upravitelj v Rogaški Slatini, Anton Fratrik v Klavžah, Cvetka Grčar v Dragomlju, Vilko Ivic v Škofji Loki, prof. dr. ing. Venceslav Poniž, redni prof. politehnike v Varšavi, Lojze Zupančič, veterinar v Trebnjem, Milan Vrežec, šol. upravitelj v p. v Kranju, Alojz Strle v Kozaričah, Miro Bučar v Novem mestu, Marija Sojer roj. Kozamernik na Brezovici, Lojzka Lah roj. Trost, vdova v Ložu, Mihael Radanovič v Brežicah, Franc Zupanc, upok. v Radomljah, Antonija Verstovšek roj. Francekovič v Kapelah in Karlnca Nagode, prof. angleščine in francoščine na Jesenicah.

Srečno novo leto želimo vsem otroci slovenske kolonije.

G. predsedniku mladinskega odseka Zedinjene Slovenije g. Majhnu so pa otroci za upravni odbor Zedinjene Slovenije poslali naslednje pismo:

Vreme je lepo, voda topla, hrane in spanja, kolikor hočemo. Pojemo v kapelici, se igramo in veselimo ter komaj čakamo na izlete. Sobe smo letos imenovali po slovenskih krajih.

Vsem želimo srečno novo leto in na svidenje!

Obe pismi so podpisali naslednji otroci:

Fajdiga Jurij, Andrej Kocmur, Viktor Lazar, Boštjan Kocmur, Pavle Peter Novak, Andrej Kele, Tomaž Pavšer, Miki Potočnik, Jože Franc Novak, Janez Rodč, Tomaž Mavrič, Pavel Fajdiga, Andrej Grohar, Daniel Santiago Rakovec, Ivan Jerman, Joško Jerman, Igor Grohar, Lojzi Osojnik, Ivan Žagar, Marija B. Novak, Praprotnik Metka, Olga Amalia Žužek, Nežka Kastelic, Kati Leban, Mimi Vesel, Tonči Vesel, Malena Trubišič, Marija Lucija Gabrenja, Martetia Criscuoli, Marija Žagar, Damijana Andrejak, Ana Miriam Keber, Tadjana Vanda Gabrenja, Metka Markovič, Nuška Belič, Julčka Drenšek, Danica Zajc, Irena Šeme, Andreja Šeme, Anica Jemec, Henca Jemec.

Vsak teden ena

BARAGOVA HIMNA

Vstopi pred nas, Baraga se v zbor,
z zastavo svojo kakor svetil,
Slovencem vsem ti svetil vzor,
najlepsi grb, najtrši štiti!

O Baraga, znanilec zmag,
kot večeraj danes srcu drag:
ostani z nami še naprej
in kaži pot nam kot doslej,
in kaži pot nam kot doslej.

Printsel križ si iz demovine,
posvetil z njim poganski rod,
zdaj vlada Krište te pokrajine,
ti si Mu prvi kričil pot!

O Baraga...

Tvoje ime v čast je dežel,
ki pila bi je znoja žab,
sinovi nje zdaj bi hoteli
postaviti te na oltar!

O Baraga...

Ti, pionir svete ljubavi,
bodi Slovencem varuh nov,
za nje svoj glas Bogu zastavi
in rosi nanje blagoslov!

O Baraga, znanilec zmag,
kot večeraj danes srcu drag,
ostani z nami še naprej
in kaži pot nam kot doslej,
in kaži pot nam kot doslej.

Besedilo in melodijo je zložil Rev. Alderic Paquet, pevovodja v katedrali sv. Petra v Marquette, katere prvi škof je bil Baraga. Harmoniziral E. W. Rich, prof. glabe v Baragovi visoki šoli v Marquette. Posvečena je „vsem odbornikom Baragove Zveze“. Angleško se je prvič pela 27. VII. 1948 na Baragovnem dnevu v Marquette, in bila objavljena istega dne z notami vred v Northern Michigan Edition of Our Sunday visitor, odkoder jo je za Slovence priredil, pripravljen za petje, Tine Debeljak.

Šesta počitniška kolonija otrok se bo vrnila iz kordobskih planin v soboto, 13. t. m., ob 8.40.

Osebnosti

Poroka. V stolnici v San Martinu sta se v sredo, 3. januarja poročila Jože Mozetič in gđ. Marija Stanislava Marinič. Poročne obrede je opravil in poročno mašo daroval g. Primož Langus. Za pričo je bila ženinu njegova mati, ga. Vida Mozetič, nevesti pa njen oče, g. Stanko Marinič. Pri poročenem obredu in sv. maši je pel „Gallus“ pod vodstvom dr. Julija Savellija. Novoporočencema iskreno čestitam!

Družinska sreča. Pri poročilu o krstu Pavla Aleksandra Brule, sinčka g. Janeza Brule in njegove žene g. Vladimira roj. Vitrih, je pri navedbi botrov nastala pomota. Pravilno se mora glasiti, da sta bila za botra g. Ančka Seljak por. Vitrih ter g. Miro Vitrih.

† Rihard Mašič. V Miramaru je v soboto, 6. januarja t. l. utonil v morju Rihard Mašič, sin staroslovenskih naseljencev v Tabladi. Pok. truplo so prepeljali v Tablado odkoder je bil pogreb v ponedeljek, 8. januarja t. l. na pokopališču v Villegas. Rajni naj počiva v miru, hudo prizadetim pok. svojem izrekamo sožalje.

Na nedeljski misijonski tomboli je zadel glavni dobiček — moderno pohištvo — Jože Gerkman iz Slovenske vasi.

da ga ne morejo nikjer najti. Čudno, so ga pa doslej vedno tako hitro dobili. Čez nekaj dni se je končno le pustil najti, toda kratko in malo ji je dal vedeti, naj ga pusti pri miru, ker si nimata kaj povedati.

„Torej ne boš nič več prišel, Edi?“

„Kam naj pridem?“

„Na dom vendar! Saj veš...“

„Kaj vem??“

„Ne bodi no čuden. Otroka bom dobila. Saj je vendar tvoj.“

„Ne poznam ne tebe ne tvojega otroka. Če ga imaš, je to tvoja zadeva in tistih, ki si se z njimi spečala.“

„Toda Edi, saj veš, da si ti edini hodil k meni. Učil si me kitaro. To vedo vsi.“

„Vedo, da sem hodil k tebi in s teboj pri belem dnevu. Kaj pa si ti počela in s kom, ko si imela nočno, to veš ti in tisti, ki so hodili k tebi. Sicer pa: samo še enkrat pridi predme s tem, pa se boš drugje zagovarjala. Ne bom dopustil, da se kdorkoli igra z mojo častjo. Dosti!“

Slušala je, kako je jezno prekinil zvezo.

Sonja je skoraj slušalka padla na mizo. Zgrudila bi se, če bi že itak ne sedela. Pred očmi se ji je popolnoma stemnilo.

Tako! Ne prizna, da je otrok njegov. Očita mi druge. Pa kako dobro ve, da nisem imela nobenega drugega, da je tisto o nočnih obiskih nesramna laž. In (Nadaljevanje na 4. strani)

SLOVENC I P O S V E T U

ZDRUŽENE AMERIŠKE DRŽAVE

Zveza DSPB je imela 16. decembra v Baragovem domu v Clevelandu prigradno božičnico, na katero je prišlo lepo število družin z otroci.

Na božičnici je imel predsednik Zveze pisatelj Karel Mauser topel božični nagovor, v katerem je med drugim ob spominu na rojstvo božjega Deteta v Betlehemu naglašal:

„Čprav spomin na ta prvi sveti večer obhajamo vsako leto, se vendar bojim, da ga z okolico vred vedno bolj obhajamo šablonsko, po receptu, da nam je bolj za okvir zunanjih dejavnosti. Toda prav praznovati božič se pravi, biti blizu skrivnosti prve svete noči. Z drugo besedo: v preprostosti najti pravi odnos do življenja in družinske skupnosti. Kako strašno zgrešeno je, da nekateri te dni sodijo po kartah, ki jih doreže in odpošljejo, po darilih, ki jih darujejo in sprejmejo. Saj ne mislim obupati spominov, vsak izmed nas jih ima zaklenjene v svojem srcu, vendar se mi zdi, da so bili naši najljepši božiči, kar smo šli od doma, v taboriščih. Tedaj namreč je vse zunanje odpadlo, vsi smo bili ena sama velika družina v beračiji. Nič nismo imeli, pa smo bili ob vsakem svetem večeru vendar bogatejši, kakor smo danes. Papirnata štalica je bila tedaj že veliko. Nihče ni čakal na darove, vsi smo bili dejansko čisti prenočevalci v živinskih stajah kakor nekoč Jožef in Marija. Nismo imeli velikih želja, bili smo veseli, da smo

imeli vsaj streho nad glavo, da smo mogli na sprehod do Edlinga in nazaj. Kako hudo se je vse spremenilo v dobrih dvajsetih letih, spremenilo predvsem zavoljo tega, ker nam je odšla iz srca osrednja misel svetega večera: preprostost srca. Odrašenje, da se je Bog rodil kot človek na ta svet, ni bilo sporočeno najprej velikemu duhovniku, niti ne oblastnikom tistega časa. Da Bog kot človek utripuje pod Marijinim srcem, je prva vedela preprosta žena Elizabeta, da se je Bog kot človek rodil, so prvi zvedeli revni pastirji.

Če hočemo božič resnično doživeti, se je treba k tej preprostosti vrniti. Ne rečem, da se je treba vrniti k taboriščni revščini, vrniti pa se je treba k srčni preprostosti, ki je je tedaj bilo mnogo več, kakor jo je med nami danes. Treba je hoditi za to zvezdo kakor Trije modri. Brez srčne preprostosti bomo postali kakor tisti, ki niso imeli prostora za mlado mater ob njeni težki uri. Videli bomo samo sebe, samo svoje koristi in samo svoje udobje.“

Prvi sveti večer je v tem stoletju večer tihega in obupno bolečega krika od vrat odgnanih ljudi, ki jih je na milijone. Milijoni so, ki ne bodo pisali in ne dobili ene karte, ki ne bodo dali in ne prejeli enega daru. Če smo ena božja družina, smo v vesti dolžni od svojega obilja dati svoj delež njim, ki v živinskih stajah nočejo in rodevajo. Po dva tisoč letih je še mnogo mladih mater, ki hodijo kakor Marija na tisti večer.

Naš dom

San Justo

Sanhuška mladina vas vabi na

DRUŽINSKI DRUŽABNI VEČER

v soboto, dne 20. januarja ob 21.

Rezerviranje miz do 19. t. m. na telefon 621-2112

Sodeluje orkester Planika

Vstop moškim brez sukniča in kravate ter damam v hlačah ne bo dovoljen

Rojaki!

NE POZABITE NA PRISTAVSKI DAN

Celodnevna prireditev bo 21. januarja na Pristavi v Castelarju

PRAVNA POSVETOVALNICA — za člane brezplačno. — Vodi dr. Vital Ašič. Vsako 1. in 3. soboto v mesecu od 17. do 19. V januarju bo le 13. januarja in v februarju samo 17. februarja. Prosimo, da se interesi predčasno prijavijo ali osebno ali pa po telefonu.

SLOVENSKA HRANILNICA z. z. o. z.

(Cooperativa de Crédito S. L. O. G. A., Ltda.)

Bmé. Mitre 97

RAMOS MEJIA

T. E. 658-6574

URADNE URE: torek, četrtek in sobota od 16—20

Nič ni božič na jeziku, če ga ni v dejanju. Nič ni božič, če je samo naslihan na okna in postavljen pred hišo, nič ne pomeni tisoče luči, ki obsevajo naše domove, če pa v srcih ljudi ni luči.

POŠPORTNEM SVETU

Belgijski lahkoatlet Gaston Roelants je zmagal na XLIII. teku Sv. Silvester, ki ga vsako leto 31. decembra prireja sanpavelski športni list. Drugo mesto je pripadlo Angležu Timu Johnstonu, tretje Kanadčanu Dave Elisu, četrti pa je bil Celjan Drago Zuntar. Zmagovalec Roelants je pretekel 8500 m dolgo progo v času 24m 31s 2, Zuntar pa je zaostal za prvim 48,4 s. Nadmoč evropskih in severnoameriških lahkoatletov je bila precejšnja saj je med prvo desetorico prišel na deveto mesto le en južnoameriški atlet Kolumbijec Victor Mora, Albert Ríos je kot najbolje plasirani Argentinac zasedel 2. mesto. Tekmovalo je nad 200 udeležencev. Roelants je zmagal že tretjič: 1964. 1965 in 1967, toda trikrat zaporedoma je zmagal doslej edino Argentinac Suárez: 1959, 1960 in 1961. Od leta 1946, ko je postal ta tek mednarodni, domačim brazilskim atletom še ni uspelo zmagati.

Lahkoatleti so 3. januarja tekmovali v Sao Paulo še na 5000 m, kjer je zmagal Drago Zuntar in na 10.000 m. 6. januarja pa nekateri še v Montevideo na 12. mednarodnem teku po plaži, kjer je Anglež Tim Johnston bil prvi, Kolumbijec Victor Mora pa drugi.

Semifinal za tretje svetovno medklubske prvenstvo v košarki je Good-year iz Akrona premagal Botafogo iz Rio de Janeiro s 42:52, Real Madrid pa Simmenthal iz Milana s 93:84.

OBVESTILA

Četrtek, 11. januarja 1968:

SDO v Berazateguiju vabi pospe in dekleta na sestanek v dom zaradi organizacije kuharskega tečaja. Začetek ob 18. uri.

V Našem domu v San Justo ob 8. uri pričetek počitniških dni za deklice.

Nedelja, 14. januarja 1968:

V Slovenskem domu v San Martinu ob 10. uri 10. redni informativni sestanek z važnim dnevnim redom.

Mladina v Berazateguiju vabi vse rojake na celodnevni izlet v Slov. dom v Berazategui. Na sosedovem vrtu bo na razpolago bazen.

Sobota, 20. januarja 1968:

V Našem domu družinski družabni večer. Začetek ob 21. uri.

Nedelja, 21. januarja 1968:

Celodnevna prireditev na Pristavi.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Člani društva Zedinjena Slovenija se obveščajo, da je po lani spremenjenih pravih potekla društvena poslovna doba dne 31. decembra.

Upravni svet društva vabi vse člane, da za redni občni zbor, ki bo predvidoma v mesecu marcu, oddajo predloge do konca januarja, da jih bo mogoče v predpisnem roku vključiti v dnevni red.

Upravni svet Zedinjene Slovenije

POZOR. SLOVENC I

Vsi, ki želite preživeti počitnice v Miramaru, imate na razpolago pravkar dokončani „residencial“ — spalnice s privatnimi kopalnicami in „garaž“

Priporoča se Vam prijatelj Slovencev

TONE SIKORA

Naslov:

Antonio Sikora

Calle 28, No. 671

Miramar. prcv. Bs. As.

Počitnice v Bariločah

udobno in poceni
prenočišče \$ 400 na osebo

IVANKA HABJAN

Avda. Costanera 1705

S. C. de Bariloche, Río Negro

ODVETNIK

Dr. FRANC KNAVS

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital
T. E. 35-2271

Lujan, Francia 952

Zaradi počitnic do 6. februarja
pisarno zaprta

JAVNI NOTAR

Francisco Raúl

Cascante

Escribano Público

Pta. baja, of. 2

Cangallo 1642 Buenos Aires

T. E. 35-8827

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Mílos Stare

Redactor: José Kroselj

Redacción y Administración:

Ramón Falcón 4158, Buenos Aires

T. E. 69-9503

Argentina

CORREO
Central B
ARGENTINO

FRANQUEO PAGADO

Concesión N° 5775

TARIFA REDUCIDA

Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual No. 955.451

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1967: za Argentino \$ 1.900.— Pri pošiljanju po pošti doplačilo \$ 100.— Za ZDA in Kanado: 12 dolarjev za pošiljanje z letalsko pošto, in 9 dolarjev za pošiljanje z navadno pošto.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Bs. Aires. T. E. 33-7213

ZARADI POČITNIC BO PISARNA
ZAPRTA OD 13.—29. JANUARJA

Simon Rajer

V domovini nas je dne 23. decembra 1967 za vedno zapustil po 75 letih zgledega življenja naš dragi oče, mož, dedek, brat, tast, stric in svak, gospod

Jože Zupančič

Pokopan je bil 26. decembra 1967 na pokopališču pri Sv. Križu.

Zalujoči:

V Buenos Airesu: sinova Stanislav in Franc z družinama;

v Ljubljani: žena Terezija roj. Zadnikar,

hči Zinka por. Mlinar z družino,

sinova Jože in Ivan z družinama in

drugo sorodstvo;

v Luzerne, USA: Marija por. Volkar in ostalo sorodstvo.

Žalostni sporočamo, da je Bog poklical k sebi dne 17. decembra 1967 v 81. letu starosti po zasluženju plačilo našo mamo in staro mamo, gospo

Alojzijo Vidmar

Po opravljeni pogrební sv. maši so jo pokopali na pokopališču v njeni rojstni vasi v št. Joštu na Dolenjskem.

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so prišli v tako velikem številu našo mamo kropit in so jo spremljali na njeni zadnji zemeljski poti. Posebna zahvala Vam, g. župnik Kovačič Lado, za prelep nagovor in za vaše tolažilne besede.

Usmiljeni in pravični Bog naj jo sprejme v svoj nebeški dom.

Zalujejo

otroci: vdova Ančka, Francé, Marija, Jože, Rudel
in Pepca z družinama, Lojzka in ostalo sorodstvo

št. Jošt, Vrdun. Stopiče, Stranska vas, Buenos Aires.

TELEFONISTKA

(Nadaljevanje s 3. strani)

Še grozi mi. Ne ljubi me več. Če me je sploh kdaj resnično ljubil. Če me ni čisto namerno, načrtno izkoristil. Mene, neizkušeno osemnajstletnico in še slepo povrhu. In jaz? Kako sem sploh smela upati, da me bo kdaj vzel za ženo? Kaj pa naj mož počne s slepo ženo? Kaj otroci s slepo materjo? Kako, da nisem na to prej pomislila?

Misli so se ji vrtinčile v glavi in se srečavale vedno v istem začaranem krogu: zapeljana, prevarana, zapuščená, osramočená, sama — o, ne sama, z bitjem pod srcem, ki si želi življenja.

Pozna jesen se je sprevrgla v zimo. November se je umaknil decembru in ta je bil že v svoji drugi polovici. Kolar je kazal 24. dan. Ljudje so se pripravljali na božič, govorili pa o nečem drugem.

„Zakaj je pravzaprav to storila? Res je bila slepa, toda tudi drugi so slepi, pa si ne jemljejo življenja.“

„To je res, toda revica je bila dvakrat nesrečna.“

„Najprej — bila je slepa. Potem jo je nekdo zapeljal — pravijo, da je bil neki tehnik. Ko mu je povedala, da bo mati, jo je zapustil.“

„Takihi je dosti in vse bi jih bilo treba kaznovati.“

„Nazadnje so jo še iz službe odpustili. Bila je telefonistka. Vzeli so jo bolj iz usmiljenja. Bili so kar zadovolj-

ni z njo, dokler je fant ni zapustil. Takrat je postala zamišljena, raztresena in pozabljiva. Naredila je več napak, zaradi katerih so jo morali opomniti. Ko pa so zvedeli, da je povrhu še noseča, so ji dali knjižico.

„Takrat, ko je bila najbolj potrebna pomoči.“

„Z nosečnicami imajo povsod same sitnosti, zato se jih radi znebijó, če le morejo. Saj veš, porodniški dopust, pa nočna ne bi smela biti in podobno. Zatisnejo oči pred zakonom, pa gre.“

„Na žalost je res tako. Ostala je sama, brez službe, brez plače, brez sredstev, brez oči, brez bodočnosti. A otrok je že trkal. Nekaj tednov je živovarila kot izgubljena, davi pa so jo potegnili iz vode.“

„Pogreb bo jutri popoldne, ravno na božič.“

„Da. In še brez duhovnika. Mati je s solzami prosila župnika, pa je baje rekel, da samomorilcev ne sme cerkveno pokopavati.“

Uboga mati. Še to je morala doživeti.

Na pogrebu se je zbralo nepričakovano dosti ljudi. Bil je mrzel, toda suh zimski popoldan. Ko so spustili krsto v grob in položili vence — šepetalo se je, da je tudi župnik naročil lep venec — je stopil naprej domači župnik. Pogledal je v grob, pogledal množico. Vse je utihnilo in zrló vanj. Kaj neki bo povedal?

Bratje in sestre! Vi veste, da je mati pokojne Sonje, ob katere prezgo-

dnjem grobu molče stojite, prosila naj bi imel cerkveni pogreb. Branil sem se ga. Vsi duhovniki se takih pogrebóv branimo. Imeti tak pogreb bi pomenilo odobravati dejanje, ki ga je pokojnica storila.

Toda jaz sem kljub temu tukaj. Zelim Sonji večni mir, njeni materi boljšo tolažbo, vsem vam bi pa rad nekaj povedal.

Danes je božič. Kaj je božič? Ne le spomin Jezusovega rojstva, ampak tudi spomin, kako je neká Mati z nerodenim otrokom pod srcem iskala zase in za Njega prenočišče. Ni ga dobila v hiši, med ljudmi, morala je iti v hlev, med živali. In ne mislite, da so bili ti ljudje kakšni pogani. Bili so verniki, ki so hodili v tempelj, nosili tja Bogu svoje darove in ga molili. Pri vsem tem pa so imeli zelo malo srca za reveža. Toda tista Mati — saj veste, koga mislim, — ni obupala. Imela je s seboj svojega moža in vedela je, da je on ne bo zapustil. Bila je gotova, da bodo čez nekaj dni že dobili kakšno stanovanje. Tudi slepa ni bila, pa je vedela, da si bo mogla pozneje sama pomagati.

Mi radi hitro obsojamo Betlehemčane in se zgražamo nad njihovimi trdimi srci. Toda, če bi prišla Marija trkati na naša vrata — koliko bi se jih odprlo?

Da, Marija je trkala ves letošnji adventni čas na naša vrata. Marija, ki je v našem mestu spremenila svoje ime v Sonjo. Vsi smo vedeli, kaj je s

Sonjo. Tudi jaz sem vedel. Sonja je slepa, Sonja je brez službe, Sonja je zapuščená, Sonja pričakuje otroka. Glejte, koliko nas je danes na pogrebu. Da, tu na pogrebu smo se zbrali. Toda vprašam vas in sebe: kdo izmed nas je Sonjo v teh njenih težkih dnevih obiskal? Kdo ji je rekel topla besede tolažbe? Kdo je vlival zaupanje v žalostno srce? Kdo jo je vprašal, če kaj potrebuje, kdo ji nudi pomoči? Kdo ji obljubil, da bo poskušal posredovati, da spet dobi službo? Glejte, osem ali devet vencev vidim na grobu. Tistim, ki so jih naročili, je to v čast. Toda, če bi ji denar, ki so ga sedaj dali na njen grob, prinesli pred dnevi na njen dom in ji rekli: Sonja, tu imaš nekaj, drugič ti pa spet kaj prinesemo — danes ne bi morali imeti tega žalostnega pogreba. Naj nihče ne misli, da na njega s prstom kažem. Namerno sem, proti svoji navadi, naročil venec, da bom tudi nase s prstom pokazal.

Mi kristjani smo se skozi stoletja naučili delati v cerkvah in domovih jaslice. To je prav. Toda ni lepo in prav, da se je v nas ukoreninilo prepričanje, da smo s tem tudi izvršili svojo božično in krščansko dolžnost. Te jaslice so nam postale izgovor, da nam ne bi bilo treba izpolniti božičnega poslanstva. Naredili smo si papirnatega, lesenega in sladkobno pobarvanega Jezusa in Marijo, da nam ne bi bilo treba vzeti pod streho, resničnega in živega Jezusa in Marije v podobi naših trpečih bratov

in sester. Obračamo svoje oči tja daleč v Betlehem, ne vidimo pa, kaj se dogaja v naši ulici nekaj številk proč. Nostili smo iz gozda mah, skrivaj posekali smrečico, kupili električne žarnice za božično drevesce, da bo božič čim bolj slovesen, pa nas ni nič pekla vest, da smo vse to znašali skupaj mimo hiše, kjer je slepa in zapeljana Marijina sestra Sonja pričakovala rojstvo Jezusovega brata, v glavi pa so se ji podile obupne misli, ker ni vedela, kaj bo dala otroku jesti in s čim ga bo odela.

Sonja je mrtva. Ni pomoči. Zagreblí jo bodo. Toda Sonja je mrtva zato, ker je mrtva naša ljubezen. Če bi bila živa naša krščanska ljubezen, bi bila tudi Sonja danes živa. Vsi smo krivi njene smrti. Tudi jaz. Zato sem prišel na ta pogreb, da to povem. Vam in sebi. In tistemu, ki jo je spravil v nesrečo. In tistim, ki so jo spravili ob kruh.

Draga Sonja, odpusti nam! Če smo te živo premalo ljubili, bomo za tebe mrtvo molili. Ob tvojem odprtem grobu obudili svojo ljubezen in obljubili, da bomo odslej bolj kristjani, da bomo svoje trpeče brate in sestre bolj ljubili, kot smo tebe. Da bomo poskušali božično skrivnost globlje doumeti.

Tedaj je župnik vzel iz aktovke bel korok in črno štolo, ju dal nase, se pokrižal in začel: Iz globočine kličem k tebi, Gospod... in nadaljeval vse pogrebne molitve do konca.

(Družina, Ljubljana, božična številka)